

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

~~~~~  
VII. BIND. 1878—79.  
~~~~~

UDGIVET

AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FØRLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET.

Egholm Slot og Teglgård. Buderupholm.

Af D. H. Wulff.

1. Naar man ad Jærnvejen fra Aalborg Syd paa er kommen forbi Støvring, vil man fra Dæmningen, der fører over Engene langs med Buderupaa, med nogen Opmærksomhed til venstre opdage en lille, med Buskas og enkelte Smaatræer bevoxet Forhøjning i Kanten mellem Engene og det højere liggende Jordsmon østen for Aaen. Denne Forhøjning udgjør eller indeholder de faa og ubetydelige Rester af en befæstet Borg, Egholm Slot, der allerede blev nedbrudt og udslettet i Middelalderens Dage. Vi ville her samle de faa Efterretninger, der haves om dette Slot, og dertil føje nogle Bemærkninger om Ruinens senere Skæbne og nuværende Tilstand.

Den ældste Efterretning om Egholm Slot i Skjærping Sogn Hellum Herred findes i »Ældste Arkivregistraturer«, hvor der S. 69 R. 2. omtales et Pergaments Brev paa Latin, dateret 1372, lydende paa, at Henrik Povisk skjødede Hr. Peder Lykke Egholm i Hellum Herred, medens det under 5. hedder, at det var Hartvig Povisk, der bortskjødede det; under 4. nævnes et Pergaments Brev paa Latin 1374 lydende om Hr. Iver Lykke Ridders Brev paa Egholm Slot og under 3. et Vidisse af Landstinget af Kong Olufs Brev, lydende, at Hr. Iver Lykke skjødede Dronning Margrete Egholm, Datum 1386. Endelig anføres sammesteds S. 26 E. 1. et Dronning Margretes Brev 1391, hvorefter hun giver til vor Frue Kloster i Aalborg Egholm Slot med al Tilliggelse, som

Kong Valdemar købte af Hr. Iver Lykke, og 2. et Vidisse af Landstinget, Biskop Jakob i Viborg [hvortil Aalborg den Gang hørte] har udgivet, hvori er inddraget Dronning Margretes Brev og Hr. Iver Lykkes.

Det fremgaar af ovenstaaende, at Egholm Slot har hørt til de adelige Gaarde eller Borge, som Dronning Margrete tilkøbte sig, og der senere ved hendes store Gavnildhed mod Kirken og Gejstligheden gik over til at blive en Klosterbesiddelse, hvorved der gjerne var den Bestemmelse, at Bygningerne skulde nedbrydes. Om denne Overdragelse har man nærmere Efterretning, idet saavel Dronningens Gavebrev paa Sløttet til Klosteret som flere andre dertil hørende Aktstykker ere bevarede.

I Samlingen »Bartholiniana» V, 141 paa Universitets Bibliotheket i Kjøbenhavn findes en Afskrift af Gavebrevet af 17de Maj 1391, hvis Original har været i det gamle Kancelliarkiv, men nu næppe mere er til. Efter den nævnte Afskrift meddeles her en Oversættelse af Gavebrevet, der er udfærdiget paa Latin.

Vi Margrete af Guds Naade Dronning i Norge og Sverig, sand Arving og Fyrstinde i Danmark, i Betragtning af den store Barmhæjrtighed, som Gud har vist os, for vor, vor Faders¹⁾, Hr. Valdemars, en Gang de Danskes Konge, god Ihukommelse, og vore Forældres [o: Forfædres] Sjæles Frelse for en daglig Messe, der til evige Tider skal læses for den hellige Jomfru undtagen paa de Lørdage, da samme Messe særlig plejer at læses, ligesom ogsaa som Godtgjørelse, hvis der af os eller vor Fader er tilføjet Nonneklostret i Aalborg nogen Fornærmelse, og for at vi kunne blive delagtige i alle de Velgjerninger, som Gud i Fremtiden vil yde i nævnte Kloster; for alle og enhver af disse Ting give, skjøde og afhænde vi med velberaad Hu sund paa Sjæl og Legeme med fri Villie til nævnte Nonnekloster i Aalborg Ekholt Slot i Emersyssel til evindelig Eje med al dets rette Tilliggelse intet undtaget uden Kronens Ejendom, hvilket fornævnte Slot vor Fader, god Ihukommelse, købte af Hr.

¹⁾ Det er mærkeligt, at Dronning Margrete ved de mange Aartider, hun stiftede, vel nævner sin Fader og sine Forfædre, men aldrig sin Moder

(se Kinch: Ribe Bys H. og B. S. 270).

Iver Lykke og vi efter vor Faders Død have faaet Skjøde paa af samme Hr. Iver Lykke. Dog ville og tillægge vi, at samme Slot skal nedbrydes, og at Grunden ikke maa lejes eller fæstes til nogen og ikke mere bygges eller befæstes, men skal alene forblive til fornævnte Klosters Gavn og Bedste med Bygninger, Avl og al anden Tilliggelse. Ligeledes, dersom der har kunnet tilkomme Viborg Kirke eller dens Biskopper nogen Ret i Ekholm Slot eller sammes Grund, hvilken Ret af Kapitlet og Biskoppen i Viborg er overdragen til os alene, saa overdrage vi den til fornævnte Kloster til fri Ejendom med al den Ret, som tilkommer os og Kronen i Ekholms Grund og dens Tilliggelse, som vi og vor Fader have faaet af Hr. Iver Lykke med dennes fri Villie, dog undtagen Kronens andre Ejendomme, som forskrevet er. Til Vidnesbyrd er vort Segl tillige med ærværdige Herrers Jakobs, Biskop i Viborg, Svends, Biskop i Børlum, Peters, Biskop i Aarhus, Eskils, Biskop i Ribe, og Hr. Christiern Vendelbos, Hr. Jens Andersens, Hr. Iver Lykkes, Hr. Niels Iversens, Ridderes, og Peder Nielsens, Jon Jakobsens og Niels Jonssons, Væbneres, hængt neden for dette Brev. Datum Aalborg i Herrens Aar 1391 Onsdag i Pinseugen.

Foruden dette Dronningens Gavebrev haves der to originale Breve (i Gehejmearkivet) vedkommende Dronning Margretes Gave af Egholm Slot til Frue Kloster, som begge ere Gjenbreve fra Klosteret. Det første, dateret den 17de Maj 1391, stemmer aldeles overens med det ovenfor anførte Gavebrev, medens det andet, dateret den 6te Juli 1393, her meddeles efter Molbech og Petersens »Danske Diplomer« S. 33-34. Det lyder saaledes:

Priorinde og Konvent i vor Frue Kloster i Aalborg forpligte sig ved dette Gjenbrev til at opfylde Vilkaarene ved Dronning Margretes Sjølegave af Gaarden Egholm til Klosteret.

Vi Priorisse og Konvent i Frue Klosteret i Aalborg hilse alle dem, som dette Brev høre og se, evindeligt med vor Herre. Vi kundgjøre det alle Mænd, at efterdi ærlige Fyrstinde Fru Margrete med Guds Naade Sverigs og Norges Dronning og ret Arving og Fyrstinde Rigens i Danmark har undt og givet og skjødet til vort Kloster i Aalborg til evindeligt Eje den Gaard Egholm med al den Gaards Tilliggelse og

med alle de Breve og med al den Ret, som fornævnte Dronning Margrete og hendes Fader dertil købte og hun og hendes Fader dertil have haft, ihvad det helst er, intet undtaget, med saa Skjæl, at Bygningen, baade Sten og Træ, som nu er paa den fornævnte Gaard Egholm, skal genest nedbrydes og skal komme til vort fornævnte Klosters Bygning og til intet andet, og med saa Skjæl, at Priorissen, som nu er, og ihvo herefter vorde kan Priorisse i vort Nonnekloster i Aalborg, skal lade dette gjøre, som herefter følger. Først at der skal nu genest bygges et Alter i vort fornævnte Kloster og vies St. Kristoffer til, og holdes en sin egen Messe af St. Kristoffer, hver Dag indtil Dommen, og medens Messen synges, skal brændes et Lys. Dette skal gjøres til fornævnte Dronning Margretes og hendes Faders og hendes Forældres og hendes Venners Sjæles Gavn og Bestandelse. Og skal gjøres hendes og hendes Faders og hendes Forældres Aartid¹⁾ hvert Aar anden Dag efter St. Jakobs Dag, og den samme Dag skal Priorissen pleje Nonnerne, det bedste hun kan, til Mad og til Øl, og skal hver Dag sjunges vor Frue Lov, som hedder: Salve regina misericordiæ etc., efter den fornævnte St. Kristoffers Messe, som hver Dag skal synges, som tilforn er sagt. Alle disse forskrevne Stykker stadig og fast og ubrødelig at holde og at fuldkomme evindeligt i alle Maader, som nu tilforn stander skrevet, da byde vi Priorisse og Konvent i Frue Klosteret i Aalborg os og vore efterkommende til med dette Brev. Til Forvarelse for alle disse forskrevne Stykker da have vi Priorisse og Konvent fornævnte ladet vore Indsegle hænges for dette Brev. Til Vidnesbyrd alle disse forskrevne Stykker da have vi Jakob med Guds Naade Biskop i Viborg og Jens Provst og alt Kapitel i samme Sted ladet vore Indsegle hænges for dette Brev, som givet er efter vor Herres Fødsels Aar tusende Aar og trehundrede Aar og halvfemtesindstve Aar paa det tredie Aar ottende Dagen efter St. Peders Dag og St. Povels Dag Apostle.

Frue Kloster vedblev at eje (det nedbrudte) Egholm Slot med den tilhørende Teglgård, som nu var bleven Hoved-

¹⁾ o: aarlig Sjælemesse og højtidelig Gudstjeneste til Erindring om en afdød, som holdes paa en bestemt Dag.

ejendommen, indtil Reformationen, da Kristian den tredie lagde Klosterets Gods under *Aalborghus*. Fra Tiden strax efter Reformationen, nemlig 1544, har man, til Bevis herfor, et Forbindelse Brev af Hellum Herreds Ting, at Præsten i Skjörping og alle de, i Skjörping bo, ikke skulle bruge Egholms Enge, Mark eller Skov (og ej heller Skjörpinge Holm) uden Lensmandens Minde paa Aalborghus (Ældste Arkivregistr. S. 67 P 15.). Fra ²⁹/₁₀ 1643 har man et Tingsvidne, at Gaardens Fæster »ærlig og forstandig Mand« Laurids Edtzen lod læse et gammelt Sandemandsbrev om Skjæl mellem Teglgaards og Skjörping Mark nord for Teglgaarden og sønden for Skjörping, affattet 1543 Tirsdagen næst efter St. Michelsdag, da paa Tinget var skikket Anders Pedersen i Tersted, og hvorefter Sandemændene satte Sten »i den røde Bæk mellem Egholms Fang og Tersted Enge«.

Frederik den tredie overdrog for Vederlag og Betaling Teglgaard med Egholm Mølle (og Egholm Slots Ruin) til Rentemester og Assessor i Kammerkollegiet *Mogens Friis* til Favrschou, Rigens Raad, som ³⁰/₁₀ 1663 gav Skjøde derpaa til *Mogens Jensen*, forrige Ridefoged paa Aalborghus, »ærlig, agt og velfornemme Mand«; Skjødet lød, foruden paa flere Gaarde og Huse i Skjörping og Ove, ogsaa paa følgende: Egholms Mølle, skylder aarlig 2 Pund Rug, Theilgaard, skylder aarlig en Ørte Rug, Byg og Havre, 1 Pd. Smør, 3 L 12 S Mønt og 2 Tdr. Havre for 5 Hestes Gjæsteri, Skov til 50 Svins Olden. Godset maatte vel deles mellem Arvingerne og til- og aftrædes af dem, men ikke sælges til andre uden først at tilbydes Kongen til 50 Rdr. pr. Td. Hartkorn til Reluition; saafremt Kongen da ikke inden Aar og Dag købte det, maatte det sælges til andre, dog Kongens Forkjøbsret i Fremtiden forbeholdt, alt ifølge Kongens Skjøde til Mogens Friis. Efter Mogens Jensens Død havde hans Enke *Karen Christensdatter* Teglgaarden, indtil hun noget før 1695 solgte den til *Søren Madsen Wulff*.

Denne ny Ejer var født 1666 i Nørholm og var gift 1) med Maren Christensdatter Giesman fra Aalborg † 1697 og 2) med Dorothea Lovise Kramers fra Sønderborg † 1720. Han havde 2 Sønner i Aalborg og 1 Datter Maren Sørens-datter W., gift ¹⁸/₁₀ 1722 med Niels Mørk, senere Ejer af Teglgaard. 1695 havde han en Proces med Præsten Eckhoff

i Julstrup om Herlighedsretten af Præstens Annexgaard i Gravlev, som Mogens Jensen havde kjøbt og Søren Madsen havde faaet ved Kjøbet af Teglgaarden, medens Præsten ejede Bondeskylden (Landgilden og alle 3 Tiender). Gaardens Brugeren gjorde Hoveri til Teglgaarden som af en hel Fæstegaard i Gravlev, hvorimod Selvejerbønderne kun gjorde $\frac{1}{4}$ Hoveri. Præsten begyndte Processen under Skin af at beskytte den gamle Bonde i Gravlev, som var saa haardt medtagen i Krigen og nu truedes med at miste Gaarden; men Processen endte med, at Søren Madsen ved Hellum Herreds Ret blev kjendt pligtig til at betale Præsten den aarlige Landgilde af Gaarden, men forøvrigt frifandtes for hans Tiltale. 1704 afbrændte Teglgaarden med Indbo og de gamle Dokumenter. ^{28/10} 1720 fik Søren Madsen Skjøde af Kongen paa Relutionsretten til Teglgaard og Egholms Mølle, saa at de fra nu af gik over til fuldkommen Ejendom.

Efter Søren Madsens Død ^{28/5} 1721 gik Teglgaard over til hans Søn Søren Sørensen Wulff, der læsede den til 1722, hvorpaa hans Svoger Niels Jensen Mørk fik den 1). Han var gift 1) med Maren Sørensdatter W. ^{18/5} 1722, og 2) med Vibeke Andersdatter Himmerig, som efter Mandens Død ^{26/4} 1743 fik Avktionsskjøde paa Gaarden 2). Ved sit andet Ægteskab ^{13/12} 1743 bragte hun den til sin ny Mand Anders Jochumsen og døde ^{5/5} 1747. Da ogsaa han var død 1750, blev hans Broder Søren Jochumsen Ejer af Gaarden indtil 1753, da han døde af Rørelse 49 Aar gl. Hans Enke Mariane Lemmiche blev viet ^{30/11} 1753 til Hans Aulum, som døde 1762, 65 Aar gl. og blev begravet i Skjorping Kirkes aabne Begravelse, hvor der paa hans Kiste findes en Blikplade med Indskrift. Midt i Kirken var Nedgangen til Begravelsen; men da der klagedes over Træk derfra, lod en senere Ejerinde, Fru Bjørn til Buderupholm, 1808 Lemmen med Karm optage og Trappededet fylde med store Stene og derpaa Gulvet ovenover tilmure. Mariane Lemmiche var tredje Gang gift med Præsten Christen Schalesin i Ellidshøj; da hun ^{12/4}

1) Af Tyge Fuur i Haals Brohus kjøbte han 1710 5 Gaarde i Skjorping og Tygeskoven.

2) Hendes eneste Datter med N. Mørk, Ragnie Nielsdatter M., blev gift med Degnen i Skjorping Gregers Peteresen Daa, stud. theol.

1763 skjødede Teglgaarden m. v. til Kancelliraad *Niels Bjørn* til Buderupholm, hvormed den siden den Tid uafbrudt har været forenet, naar undtages en kort Tid 1817—18, hvorom mere strax nedenfor¹⁾. De senere Ejere have været: Efter Bjørns Død 1770 hans Enke *Ide Cathrine f. Lassen*, i hvis Tid den i lang Tid var bortforpagtet til Glahn, som ogsaa i en Del Aar havde Buderupholm i Forpagtning, til 1816, Etatsraad *Rothe* og Grosserer *Bayer* 1817, *P. J. Baassen* (Boesen) efter Kjøbekontrakt, ophævet 1818, *de bjørnske Arvinger*, Etatsraad *Rothe* igjen 1820—26, *det extraordinære Laanefond* til 1842, *F. A. B. Dahl* og *M. T. Rübner* i Interesseselskab, under hvem Udhusene ved Teglgaards Mølle²⁾, da Fæsteren døde 1843, bleve nedrevne og Jorderne lagte under Teglgaarden, hvorfra de tidligere vare tagne, til 1847, da *Dahl* overtog Gaarden som Eneejer, og efter hans Død 1863 den nuværende Ejer hans Søn *F. Dahl* (se under Buderupholm bag efter).

Med den ovennævnte korte Afbrydelse i de buderupholmske Ejeres Række forholdt det sig paa følgende Maade. *P. J. Baassen* (Boesen) havde kjøbt Teglgaarden af *Rothe* 1817 og betalt ham omtrent 1000 Rd. paa Handelen. Da *Rothe* strax efter for Pantegjæld maatte overgive alle sine Ejendomme til de bjørnske Arvinger, forlangte disse, at *B.* skulde forlade Teglgaarden og Kjøbekontrakten annulleres som ugyldig. *B.* drog da bort til sin Fæstegaard under *Lindenberg*; men for at faa Erstatning for sine 1000 Rdr. tog han alting med sig og fik det en kort Tid til Dels skjult hos Naboerne i *Skjørping* og *Mølle*; han bortførte saaledes hele Aarets Avl af Korn, Halm, Hø m. m. Gaardfæsterne i *Skjørping*, der den Gang gjorde Hoveri til Teglgaarden, vare meget

¹⁾ Bjørn drev selv Teglgaard, hvor han havde Ladefoged, Husholderske og Røgere, som fik Maanedskorn; Arbejdet udførtes ved Hoveri, indtil dette ophørte 1826. Aaret efter Bjørns Død 1771 var der Korn i Vangen vest for Teglgaard ned til Vejen ved Buderup Brovase; siden den Tid har denne Vang ikke Korn indtil Midten af dette Aarhundrede, da Hoveribønderne ikke vare forpligtede til at opbrække Hede og de senere Ejere eller Forpagtere ikke vilde gjøre det. Efter 1772 har Teglgaard næsten uafbrudt været bortforpagtet indtil 1843.

²⁾ Omtrent 1730 blev Teglgaards Mølle flyttet fra Egholms Mølle, og 1795 blev den godt ombygget.

tjenstvillige med at hjælpe ham til at bortføre Avlet, og hver Mand kjørte 2 Læs for ham, idet de gjorde den egennyttige Beregning, at denne Ødelæggelse af Gødningskraften paa Teglgaarden i Fremtiden vilde gjøre deres Hoveriarbejde mindre byrdefuldt.

Teglgaarden havde i det 16de, 17de og 18de Aarhundrede ikke saa stort Areal Agerland som nu, idet en stor Del Skov er borttryddet og Jorden forvandlet til Ager. I Særdeleshed var der omtrent 1700 en meget tæt Skovstrækning paa Bakken ved Møllen. I Mørks Tid kuldkastede en Orkan en stor Mængde Egetræer, som stod Nord for Vejen fra Teglgaard til Skjörping og lidt Syd for Vejen. Disse Egetræer vare saa store, at de bleve solgte til Kjøbenhavn til Skibstømmer.

Man véd ikke, naar Teglovnene, som har givet Gaarden Navn, tillige med Tørveladen er nedbrudt. Ovnen stod tæt Vest lidt til Nord for den nuværende Lade. Det er vist, at Teglbrænderiet allerede var ophørt før 1700, og at der ikke siden er brændt Sten paa Teglgaard. Indtil 1796, da Hoveriforeningen blev indgaaet, og indtil hvilken Tid Hoveribønderne kjørte Lyng hjem til Teglgaarden, brændtes aarlig Kalk til eget Brug, men ikke til Salg, af Haugedalens Kalkbrud i den Ovn, som var paa Teglgaards Mark, 4 Alen høj af Kampesten, men siden tilskyldes med Sand og Jord. Først brugtes der hver Sommer en Kalkbrænder fra Dauhjerg, senere en forhenværende Kusk paa Buderupholm.

I Overensstemmelse med Dronning Margretes Gavebrev til Frue Kloster blev Egholm Slot nedbrudt, hvorom der gaar det Sagn, at der paa Skjörping Mark i Nærheden af Slottet skal have ligget en Sten, som kaldes Dronning Margretes Sten, fordi hun skal have siddet paa den og betragtet Slottets Nedrivelse (jfr. Thieles Folkesagn I. S. 53). Et andet Sagn om det gamle Egholm Slot er berettet sammesteds S. 163.

Ruinen henlaa dernæst uanfægtet i flere Aarhundreder, indtil Kancelliraad Björn 1763—4 lod endel Sten (26 Stykker hugne Sten og 640 Mursten, siges der) udbrække deraf og føre til Buderupholm. Herom berettede Degneenken Madame

Krabsen i Aardestrup for 30 til 40 Aar siden, at hendes Fader, P. Chr. Alting, først Skolelærer 1758 i Støvring og senere 1785 Degn i Aardestrup, som tillige med sin Fader Chr. Alting i Skjörping var med til at udgrave Egholm Slots Grund, har sagt hende, at han var overbevist om, at der ingen Mærkværdigheder eller kostbare Ting findes i Grunden, ligesom der heller intet fandtes 1763. Der optoges endel hugne Sten og Mursten, deriblandt nederst i Grunden nogle, der lignede Sten fra en Kirke, hvilken Sammenligning man havde saa meget lettere ved at gjøre, som der gaar det Sagn, at Slottet skulde være bygget af de tre nedrevne Kirker i Sørup, Mjels og Tulsted. Det var kun de hugne Sten fra den udvendige Side og de hele Mursten fra den indvendige Side, man den Gang borttog, hvorimod den indvendige Del af Muren, der bestod af smaa Kampesten og halve Murbrokker og hvortil var brugt en simplere Sort Kalk, ikke vel rensat fra Kul og andet, blev staaende tilbage. Udenom Slottet var der indenfor den første Jordforhøjning en lille brolagt Gang, hvorfra man kunde gaa ind i Ruinen gennem to hvælvede Aabninger i Vest og Nörd ned i Kjælderen, og Vest for Slottet gik en Trappe ud til Engen med hugne Sten, af hvilke i det mindste een blev ført til Skjörping og der brugt foran en Indgangsdør. Paa Buderupholm findes endnu en Jærndør eller Jærnplade, som har eller antages at have spærret for en Indgang i Borgen (se ogsaa Thiele: Folkesagn I. S. 53).

Slottet siges at have været saa højt, at man derfra kunde se Aalborg Porte, noget, der ikke er aldeles utroligt, da der strækker sig et Dalstrøg i omtrent lige Retning Nord paa ad Aalborg til. 1780 skal der endnu have staaet 6 til 7 Alen af Ruinen fra Grunden af, og 1816 stod der endnu smaa Levninger af Murværket, 2 til 3 Alen høje og 3 Alen lange, til Dels i hensmuddret Tilstand. Heraf skjønnedes det, at Slottet har været firkantet, og at dets Omfang ikke kan have været meget stort, omtrent 14 til 18 Alen i Kvadrat, og da Muren var henved to Alen tyk, maa de indre Kamre eller Rum have været temmelig smaa. Siden den Tid har Ruinen ligget hen for Vejr og Vind, uden Røgt og Pleje og er mere og mere bevoxet med Krat, ligesom ogsaa de fordums Grave for en Deljære tilgroede. Og dog viser Ruinen

sig ikke som helt ubetydelig, men synes endog at pege hen paa en i Forhold til sin Tid ved sin Beliggenhed og sit hele Anlæg ret anselig Borg.

Egholm Slot laa nemlig paa en lille Holm i Engen ind mod det faste Land, fra hvilket det skiltes ved to Grave og en mellemliggende Vold. Nærmer man sig Syd fra, støder man i nogen Afstand først paa meget tydelige Spor af en temmelig bred Grav, der fra Engen mod Vest fortsætter sig ind mod Øst og derpaa drejer mod Nord, indtil den igjen støder til Engen, saa at den danner en ret Vinkel omkring Slottets mod det højere liggende Land vendende Sider. Bag denne Grav strækker sig i samme Retning en ikke ubetydelig Jordvold og indenfor den igjen den anden og bredere Grav, bag hvilken endelig Holmen hæver sig med Ruinerne. Til Befæstningen synes endvidere at have hørt et Par enestaaende lavere Forhøjninger mod Nord, der danne ligesom et Slags Udenværker for Hovedbygningen. Ellers har Slottet mod Nord og navnlig mod Vest været omgivet af Mosen, hvoraf den nuværende Eng er opstaaet, og som maa antages at have afgivet tilstrækkelig Beskyttelse paa Grund af sin side Natur og derved bevirkede Utilgængelighed. Mod Vest strækker der sig fra Ruinen og ud i Engen en Dæmning, der øjensynlig er anlagt ved Kunst og til Dels i det mindste har været opmuret; den har rimeligvis aabnet Slottets Bøboere Adgang til Aaen og over denne og Mosen til det tilgrænsende Fastland i Støvring Sogn.

Af Ruinen selv er der nu ikke meget synligt, om den end er opfyldt af Murbrokker og Kalkstumper, i den Grad er den frodig bevoxet med Hyld, Slaaen- og Brombærbuske, og det er nu ikke let at danne sig nogen Forestilling om dens Form og Udseende; først en fuldstændig og omhyggelig Udgravning vil kunne give nøjagtig Oplysning herom, og det saa meget mere, som Grundstenene antages endnu at ligge urørte, i det mindste i en Del af Slotsgrunden.

2. I den østlige Side af Buderup Sogn ligger *Buderupholm* smukt ved Foden af et Bakkestrøg, der fortsætter sig mod Nord langs med den fra Gravlev Sø kommende Buderupaa, som senere under Navn af **Lindborgaa** falder ud i

Limfjorden nedenfor Storvorde. Buderupholm hører til de yngre Herregaarde, og dens Tilværelse som saadan kan ikke føres længere tilbage end til Begyndelsen af det sextende Aarhundrede. En af de seneste Ejere, M. P. Rübner, har samlet nogle Efterretninger saavel om Gaarden som om Sognet, hvoraf nedenstaaende Meddelelser om Gaardens Ejere væsentligst ere uddragne.

Som første sikre Ejer nævnes *Jochum Lykke*, Ridder, der 1525 foruden 2 »Gaards Eje« i Buderup havde 2 andre Gaarde sammesteds, Rodstedgaard i Sønderup Sogn, 2 Gaarde og 2 Bol i Gravlev, 2 Gaarde og 2 Bol i Mastrup og et gammelt Møllested mellem Støvring og Mastrup med sine Damme og Damsbunde og to Flodemaal samt 2 Gaarde i Støvring, hvilket Gods, som han havde købt for Guld og Pendinge, han indvordede ved et Lavhævd af 1525. Han var gift først med Helvig Høg og siden med Maren Bilde, af hvilket sidste Ægteskab han bl. a. havde en Datter Kirsten, som var gift med Mikkel Nielsen (Tornekrands) til Kyø, og levede til efter 1540.

Efter ham nævnes hans Søn *Iver Lykke* 1552, som ^{17/8} 1539 havde ægtet Oliva Krabbe, Datter af Rigsmarsken Tyge Krabbe til Bustrup og Vegholm og Fru Anne Rosenkrands. Da Kristian den tredje 1552 skjødede »vor og Kronens Gaard Julstrup« til Buderup Sognekalds »rette Præstegaard og Residens«, gik ifølge samme Skjøde den gamle Præstegaard, der skal have ligget paa Buderup Bys Mark Øst og Sonden for Kirken og kun havde »en ringe Tilliggelse«, over til Kongens »fri og ubehindrede« Ejendom, hvilken Gaard Iver Lykke antages at have købt, hvorved han da allerede den Gang har givet Buderupholm det meste af dens nuværende Størrelse som Hovedgaard. Naar han i en af ham forhvervet Dom (Kold. Ros. Gl. d. Domme I) nævnes »til Bonderup«, da maa dette vistnok, uagtet der i det tilgrænsende Sogn Ellidshøj findes 2 Gaarde, der kaldes Bonderupgaardene, være en Fejltagelse for »Buderup«, hvilket bestyrkes ved, at der sammesteds nævnes Hr. Christen i Bunderup : Buderup, hvis Præst da var Christen Poulsen. Iver Lykke havde en Strid med Jon Madsen (Wiffert) til Torstedlund om et Markskjel, denne havde ladet gjøre mellem Torsted Mark og Rodstedgaards Mark, og om et Byggested, han havde ladet sætte i

Heden Vesten og Sønden over »Vibeveddet«. Han døde 1555.

Hans Søn *Christopher Lykke* arvede Gaarden, som han besad til sin Død henimod 1614. Han var gift først med *Anna Rosenkrands*, Datter af *Niels Rosenkrands* til Rydhave og *Maren Lunge*, og siden (1588) med *Edel Mogensdatter* (Hvide). Før hans Tid findes ikke Endelsen *Holm* lagt til Gaardens Navn, hvoraf man formoder, at han har opført eller flyttet Gaarden ud paa *Holmen*, hvilket bekræftes ved, at udenpaa *Kristian den tredies Skjøde en Haand* 1634 eller 1677 har bemærket, »at det af Breve kan ses, at *Christopher Lykke* har ladet bygge *Buderupholm*«.

Efter ham havde hans Søn af første Ægteskab *Iver Lykke* og Fru *Anne Kaas Buderupholm* i kort Tid, uvist hvor længe; men

allerede 1614 ejedes den af *Johan Brockenhuus* til Seberkloster, der 1591 blev gift med Fru *Kirsten Rosenkrands*, Søster til *Christopher Lykkes* første Hustru, og døde 1619.

Derefter gik Gaarden over til Svogeren *Axel Rosenkrands*, f. 1552, g. m. 1) *Ellen Juel* og 2) *Anne Høg*, Datter af *Stygge Høg* til Vang. Af dette andet Ægteskab havde han en Søn *Ove Rosenkrands* paa *Raakilde* (1664), det senere *Annerup* i *Ellidshøj Sogn*, hvorimod

hans Søn af første Ægteskab *Skibshøvedsmand Niels Rosenkrands* efter Faderens Død 1623 besad *Buderupholm* i Fællesskab med sin Stedmoder *Anne Høg* til sin Død 1626, hvorpaa

Anne Høg ejede den alene indtil 1634.

Næste Ejer var hendes Broder *Mogens Høg* til *Kjærgaardsholm* ved *Viborg*, der købte endel af *Godset* af sine *Medarvinger*, sin Broder *Jens* og sin Søster *Anna*, og desuden ejede *Gods* til *Buderupholm* i *Ellidshøj Sogn*. Under ham var Gaarden bortforpagtet 1640—2 til *Claus Wolf*. Han overdrog ved *Kjøbekontrakt* Gaarden ^{6/11} 1640 til

sin Stifdatter, den myndige *Anna Lykke*, *Jomfru*, som besad den til 1657. Ogsaa under hende var Gaarden bortforpagtet, til *Chr. Laursen*.

Næste Ejer var *Ritmester Jørgen Lykke*, som 1664 fik *Skjøde* af *Rigens Raad Henrik Ernst* paa en stor Gaard i *Rebild* tillige med *Gadehusene sammesteds* og *Skov* til 120

Svins Olden. Paa Døbefontens Messingbækken i Buderup Kirke staar I L 1663. S. C. — H. — S. K., af hvilke Bogstaver I L uden Tvivl skal sige Jørgen Lykke. Han skjødede $1\frac{1}{2}$ 1667 Buderupholm til

Ritmester *Peiter Riisler*. I Kjøbekontrakten omtales Gaarden taxeret for 30 Tdr. Htk. og som Gods, der fulgte den, 2 Gaarde i Støvring, Søgaard, Støvring 4 Gadehuse, i Mastrup 8 Gaardmænd og 3 Gadehuse, Vittrup, i Gravlev 9 Gaarde og 6 Gadehuse, i Oplev 3 Gaarde og 1 Gadehus, i Rebild 2 Gaarde med Skov og 20 Svins Olden og 1 Gadehus, desuden Kongens og Kirkens Anpart af Korntienden i Buderup Sogn, som J. Lykke havde i Fæste. Han lod 1669 af Bøgetræ fra Rebild Skov bygge en Bro med Bom og Laas for over Buderup Aa Norden og Østen for Gravlev Sø i Nærheden af Blaakilde, for at hans Tjenere ad den desto lettere kunde føre Træet fra Rebild Skov til Buderupholm, da de tidligere maatte gjøre den lange Omvej om ad Skillingsbro og Gravlev. Broen blev senere brugt til Aalegaard og er nu helt borttaget med Undtagelse af nogle Pæle, der endnu skal staa i Aabunden. Riisler døde 1692, hvorpaa hans Enke Anna Techla von Baumgarten til sin Død 1701 boede paa Vittrup, som i nogle Aar forinden var bleven beboet af Sønnen Løjtnant N. F. Riisler, og hvor hun oppebar Konge-Korntienden af Buderup Sogn. Tidligere havde hun, $\frac{2}{6}$ 1692, skjødet Buderupholm med Gods og Mølle til sin Svingersøn

Løjtnant *Michael Suhr*, der var gift med Anna Barbara Riisler, f. 1662 + $\frac{25}{6}$ 1704. Deres Søn Hans Frederik døde 1705 10 Aar gammel. 1695 $\frac{13}{3}$ fik han af Avktionsretten i Viborg Skjøde paa Buderup og Gravlev Sognes Kirke-Korntiende med al Herligheden; men jus vocandi til Præst og Degn forblev Kancelliraad Berent Due til Torstedlund forbeholdt. En Indskrift i Buderup Kirke udviser, at han 1708 reparerede Kirken og 5 Aar senere opsatte Taarnet; hans og Riislers Vaabener findes ogsaa i Kirken. M. Suhr døde 1726 som Ritmester.

Derefter fik *Christen Sørensen* Avktionsskjøde $\frac{23}{9}$ 1726 paa Buderupholm, hvortil den Gang hørte Skillingsbrohus tillige med Broen. Chr. S. var tidligere Forvalter paa Villestrup og havde $\frac{2}{4}$ 1726 kjøbt Hesselholt m. v. af Stifts-

befalingsmand i Sjælland Rudolf Baron af Gersdorf. 1727 overlod han Vandmøllen til Niels Knudsen til Brug for en aarlig Afgift af 6 Tdr. Mel. Han ejede ogsaa Buderup og Gravlev Konge- og Kirke-Korntiende. 1727 brændte det vestre og søndre Hus af Ladegaarden (Hestestalden m. v.) ved Staldkarlens Uforsigtighed. 1728 udbetalte han til Stiftsbefalingsmand Chr. Reitzer i Aalborg Afdrag paa den Gjæld, som han skyldte af de Ritmester Suhrs 2 Døtre tilfaldne Arvemidler, efterat han $\frac{24}{3}$ 1728 havde givet Skjøde paa Gods og Skov i Hesselholt til

Thøger Bentzon, som ogsaa ved Avktion $\frac{27}{5}$ 1728 fik Buderupholm tilslaget. Denne ny Ejer var $\frac{22}{2}$ 1717 bleven adlet tillige med sine Søskende. Han købte 1729 af Præstenken Madame Deichmann i Julstrup endel Bøndergods i Gravlev for 305 Rdr. og dertil Gadehusene for 10 Rdr. Ligeledes købte han samme Aar af N. Jensen Mørk paa Teglgarden Herlighedsretten af den uprivilegerede Annexgaard i Gravlev, hvorimod Præsten ejede Bondeskylden, hvilken den senere Ejerinde Fru Bjørn ogsaa købte 1794 tillige med dens Konge- og Kirke-Korn- og Kvægtiende mod at svare Præstekaldet en aarlig Afgift; 1746 fik han Rettighed til at drive Sæbesyderi ved Buderupholm. Han var gift med en rig Enke, men blev skilt fra hende og flyttede siden til sin Søster paa Vaar.

Efter ham blev *Pieter de Lange von Bergen* fra Holland Ejer af Buderupholm efter Købekontrakt af $\frac{17}{5}$ 1749. Han lod Avlet til Vittrup drive til Hovedgaarden selv, og siden den Tid har der ingen Beboere været paa Vittrup før 1825. Han var kommen som Enkemand til Buderupholm, hvor hans Datter døde, ligesom ogsaa han selv i Aaret 1758. Hans 2 Sønner Claus og Petter rejste derpaa tilbage til Holland, og Buderupholm gik ved Avktionsskjøde $\frac{28}{12}$ 1759 over til

Kancelliraad *Bjørn*, Søn af Hofagent B. i Kjøbenhavn og født $\frac{29}{4}$ 1738. Han købte 1763 Teglgarden tillige med Egholm Slots Grund i Skjorping Sogn af H. Aalums Enke Mariane Lemmiche, og lod 1763—4 af Egholms Slots Grund borttage mange brændte Sten og hugne Kampesten, som bleve anvendte til Buderupholms og Kirkernes Bygning. Før hans Tid havde der ingen Bro været over Buderup Aa, men man benyttede en Færge, som skal have været saa stor, at 3 Vogne

med Heste forspændt kunde være paa den (1). Den Gang gik Vasen heller ikke ned til Aaen; men man sejlede ind til den faste Jord paa begge Sider, hvor der kjørtes i Færgen. Han byggede 1763 den første Bro over Aaen, til hvilken der endnu ingen Vase førte, men kun en smal Vej til 1 Vogn. 1768 bortforpagtede han Sæbesyderiet til Sæbesyderen i Aalborg, som dog ikke drev det, men lod det staa ubrugt; derimod forhøjede han Prisen paa Sæbe, da han nu var uden Konkurrence. Flere Aar i Forvejen havde Bjørn ophørt at dyrke Raps og tilberede Olie, som han saa købte til Sæbesyderiet, og lod Oliemøllen forandre til en Kornmølle 1763, ved hvilken Lejlighed Vejrmøllen, som laa paa Møllebakken ovenfor Smedien, formodentlig er nedreven. 1769 klagede endel Bønder i Støvring over det store Hoveripaalæg, og skjønt de bleve forligte, modtog Bjørn dog en Skrivelse fra Kancelliet, som skal have voldet ham megen Ærgrelse, ja endog været Aarsag til hans tidlige Død $14/3$ 1770.

Hans Enke *Ida Cathrine Lassen*, Datter af Thøger Lassen til Vester Ladegaard m. m., f. i Høstemark $30/5$ 1735, gift med Bjørn $2/10$ 1761, ejede derpaa Buderupholm til sin Død $9/11$ 1816. Hun bortsolgte Volsted Kirke- og Kongetiende, som hun ejede, men købte fra Torstedlund omtrent 1790 P. Jensens og Chr. Jakobsens Gaard, det halve af J. Bødkers Hus og Chr. Erstedes Hus i Gravlev, samt P. Dodensigs Gaard i Støvring, af Præstekaldet 1794 Bondeskylden med Landgilden og alle 3 Tiender af Annexgaarden i Gravlev, hvorved hun blev Eneejer i Gravlev By, og af Hospitalet i Aalborg lille Knud Christensens Hus paa Gravlev Mark. Torstedlunds Ejer havde hidindtil haft jus vocandi til Aardestrup, Buderup og Gravlev Kirker (baade til Præst og Degn), medens Buderupholms Ejere kun havde jus patronatus til Buderup og Gravlev. $15/1$ 1791 traf begge Gaardes Ejere Overenskomst om at kalde skiftevis Præsten i Julstrup, og Buderupholms Ejer kaldte først, dernæst Torstedlunds. 1795 byggede hun af nyt Tømmer Ladegaardens vestre og nordre Fløj. 1796 blev Hoveriet bestemt ved en Forening, hvorefter Hovedgaarden var bortforpagtet omtrent 1797—1811 til Glahn paa Teglgarden og siden, 1831—43, til Landvæsenskommisær Thygesen til Randrup; andre Forpagtere kjendes ikke. Siden 1796 har Fru Bjørn, og senere Rothe til 1826, aarlig

i Ovnene ved Smediepladsen til egen Fornødenhed brændt Kalk, som blev hentet fra Haugedalens Brud; derimod er der ikke efter 1796 brændt Teglstene ved Buderupholm; men før den Tid brændtes til eget Brug aarlig 1 til 2 Ovne Sten, hvortil Leret hentedes fra Mastrup Bys Lergrav. Teglovnene, som stod mellem Smedien og Vejen op ad Bakken, blev nedbrudt 1817. Fru Bjørn lod indrette sig et Pulpitur i den nordre Side af Kirken, hvor Muren forhen havde været glat.

Ved Avktionen efter Fru Bjørns Død overtog Etatsraad Rentekammerkommitteret *C. Rothe* og Grosserer *Bayer* fra Kjøbenhavn Gaarden. Kancelliraad Bjørn var Morbroder til Rothe, som dog kun arvede lidt efter ham, da mange Legater vare udsatte for Bjørns og Kones Familie. Før Rothes Tid var der i Lunden ved Gaarden mange store Ege, af hvilke Rothe bl. a. brugte en meget stor til Mølleaxel. Da de ny Ejere 1817 gik fallit, maatte

de *Bjørnske Arvinger* igjen overtage Gaarden indtil 1820, da

Konferensraad *C. Rothe* igjen fik Skjøde paa den som Enejere. Under ham blev Vittrup igjen 1825 overtaget og beboet af en Fæster indtil 1846, da det blev afstaaet til Buderupholm, og fra den Tid af blev Avlen igjen brugt af Ejerne, men hjemførtes til Bygningerne paa Vittrupholm for der at anvendes. Rothe maatte for Pantegjæld i Efteraaret 1826 afstaa Gaarden til

det extraordinære Laanefond. S. A. blev Hoveriet ophævet. I Maj 1841 blev omtrent 1300 Tdr. Land frataget Gaarden og gjort til Domæneskov, og $\frac{1}{3}$ 1842 solgtes det øvrige ved offentlig Avktion til cand. phil. *F. A. B. Dahl* og cand. phil. *M. T. Rübner*, hvilket Interessentskab blev hævvet 1847, da

Dahl overtog Gaarden som Enejere. Efter hans Død $\frac{21}{9}$ 1863 gik Buderupholm med Teglgarden, Tiender m. m. over til hans ældste Søn

F. Dahl, den nuværende Ejer.